

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

Eesti teraviljaturg 2009. aastal

kokkuvõte

Tallinn
Juuni 2010

Töö tellija: Põllumajandusministeerium

Vastutavad täitjad: Katrin Nittim, Pille Liivaauk

Eesti Konjunktuuriinstituut
Rävala 6, 19080 Tallinn
Tel 668 1242
Fax 668 1240
E-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunktuuriinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
Teravilja tootmine	7
Teraviljasaaduste tootmine	9
Väliskaubandus.....	11
Hinnad	18
Teraviljasaaduste tarbimine	25
Maailmaturg	31
Kokkuvõte	37

Sissejuhatus

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti teraviljasektori arengust 2009. aastal ja arengutrendidest lähitulevikus seostatult Euroopa Liidu ja maailmaturu arengutega.

Töös analüüsitakse:

- teravilja ja rapsi kasvupindasid, saake ja saagikust ning nende muutusi;
- teraviljatoodete tootmist ja tarbimist;
- teravilja ja rapsi kokkuostuhindade, rapsi, teravilja ja -toidete ekspordi- ja impordihindade ning teraviljatoodete jaehindade muutusi;
- rapsi, teravilja ja -toidete väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- teraviljaturu ja rapsituru olukorda ja prognoose EL-is ja maailmas.

Töös on kasutatud Statistikaameti (SA) põllumajanduse, tööstuse ja väliskaubanduse statistika andmeid ja EKI vaatluste ja tarbijaküsitluste andmeid. Euroopa Liidu ja maailmaturu ülevaadete koostamisel on kasutatud Euroopa Komisjoni raporteid, Põllumajandusministeriumi memosid ja EL-i erinevate riikide hinnaraporteid.

Töö maht on 38 lehekülge.

Kokkuvõte

Statistikaameti andmete järgi oli 2009. aasta **teravilja** kogusaak Eestis 879 tuhat tonni, mis on 1,7% suurem kui 2008. aastal. Teravilja kasvupind suurenes 2,2%, kuid saagikus vähenes 0,5%. **Rapsi** kasvupind suurenes Eestis 4,9%, saagikus suurenes 16,4% ning saagi suuruseks kujunes 2009. aastal 135,7 tuhat tonni (23,3% rohkem kui 2008.a).

2009. aastal oli teravilja ja teraviljatoodete põhieksport koguseliselt **ümber arvestatuna teraks** 243 tuhat tonni, mis on 17,6% vähem kui 2008. aastal. Põhiimport vähenes 2009. aastal võrreldes 2008. aastaga 23,5% 137 tuhande tonnini.

Teravilja **ekspordikäive** oli 2009. aastal 937,4 mln krooni ehk 23,9% väiksem kui 2008. aastal (1231,2 mln kr). **Impordikäive** vähenes 1508,8 mln kroonilt 2008. aastal 1220,2 mln kroonini 2009. aastal ehk 19,1%. Seega teravilja ja teraviljasaaduste väliskaubanduse negatiivne saldo suurenes -277,6 miljonilt kroonilt 2008. aastal -282,8 miljoni kroonini 2009. aastal.

Teravilja hinnad maailmaturul hakkasid pärast 2008. aasta esimeseks poolaastaks saavutatud kõrgeimat taset langema. Lisaks headele saakidele soodustasid maailmaturul langustendentsi ka euro-dollar kursi muutused, toornafta hinna ning laevaveo hindade langus. Üldise majanduslanguse tingimustes alanesid teravilja hinnad maailmaturul 2008. aasta teisel poolaastal kiiremini kui olid tõusnud. Langus jätkus ka 2009. aastal.

Sarnaselt maailmaturu hindadega jätkus 2009. aastal ka Eestis 2008. aastal alanud teravilja **kokkuostuhindade** langus, kuid langustempo aeglustus. 2009. aasta sügiseks alanesid enamiku viljade hinnad buumiaegse tõusu eelsele tasemele, mõne vilja osas madalamalegi. 2009. aasta IV kvartalis muutusid hinnad stabiilsemaks. Madalaimad olid hinnatasemed osal viljadest augustis, osal novembris või detsembris. Edasi on kokkuostuhinnad vahepealsete tõusude ja langustega liikunud tõusutrendil, mis on jätkunud ka 2010. aasta alguskuudel. Teravilja keskmised kokkuostuhinnad olid Eestis 2009. aastal olenevalt viljast kuni poole madalamad kui 2008. aastal. Toiduteravilja hindade langus võrreldes eelmise aastaga oli 43%...50%, söödaviljadel 23%...39%.

Rapsi kokkuostuhind saavutas Eestis kõrgeima taseme 2008. aasta juunis (6622 kr/t) ning langes seejärel 2008. aasta detsembriks 41,8% (3853 kr/t-ni). 2009. aastal hinnalangus aeglustus (septembriks -5,4%). Edasi liikus rapsi hind Eestis juba kindlalt tõusutrendil. 2009. aasta keskmine rapsi kokkuostuhind oli 22,3% madalam kui 2008. aastal.

Teraviljatoodete **jaehinnad** püsisid suhteliselt stabiilselt kõrgel tasemel 2008. aastal ja ka 2009. aasta I kvartalis. Edasi hakkasid saia, leiva ja kaerahelveste hinnad alanema, nisujahu hakkas kauplustes odavnema 2009. aasta viimases kvartalis. 2009. aasta lõpuks oli saia jaehind tavakauplustes langenud võrreldes kõrgeima tasemega 16,6%, leival 9,3%, kaerahelvestel 6,2% ja nisujahul 6,2%. 2010. aasta alguses on jätkunud nisujahu odavnemine, saia, leiva ja kaerahelveste hindade langus kauplustes on aga pidurdunud.

2000-ndate aastate alguses püsis **teraviljatoodete tarbimine** (ümber arvestatuna terale) Eestis mitme aasta jooksul 90 ja 96 kg vahel elaniku kohta aastas. Saagiaastaks 2006/2007 langes tarbimine 75 kg-ni, peamiselt rukki, vähemal määral nisu ja muu teravilja tarbimise vähenemise tõttu. Saagiaastal 2008/2009 tarbiti Eestis teraviljatooteid 110,1 tuhat tonni ja inimese kohta 82 kg. Tarbimise suurenemine on toimunud nüüd peamiselt nisu ja rukki tarbimise kasvu arvel.

2009. aastal nisujahu tarbimine Eestis vähenes 5%, pagaritoodete tarbimine langes 17% ja pastatoodete tarbimine oli ligikaudu 15% aastatagusest väiksem. Kuid rukkijahu kasutamine 2009. aastal suurenes 9%.

USA Põllumajandusministeeriumi (USDA) poolt 2010. aasta mais antud hinnangute kohaselt on saagiaastal 2009/2010 **maailma teravilja toodang** 1782,3 mln tonni (koos riisiga 2224,5 mln tonni), mida on 0,6% (koos riisiga 0,7%) vähem kui saagiaastal 2008/2009 (1792,8 mln tonni, koos riisiga 2240,7 mln tonni). Saagiaastal 2008/2009 ületas maailma teravilja toodang **teravilja tarbimise maailmas** kõigi viljade osas. Saagiaastal 2009/2010 peaks seniste hinnangute kohaselt teravilja kogutoodang katma kogutarbimise (1750,9 mln t), kuid seda mitte kõigi viljade osas – kaera, maisi ja riisi toodangud jäävad tarbimise vajadustest veidi väiksemaks.

USDA hinnangute kohaselt kujuneb maailma teraviljatoodangu suuruseks saagiaastal 2010/2011 1801,9 mln tonni (koos riisiga 2261,6 mln t) ning tarbimise mahuks 1792,4 mln tonni. Tootmine ületab tarbimist vaid nisu ja maisi osas. Ka riisitootmise maht jääb prognooside kohaselt tarbimise vajadustest väiksemaks.

USDA andmetel toodeti maailmas 2009/2010. saagiaastal **rapsiseemet** kokku 59,4 mln tonnini, mida oli 2,6% rohkem kui eelmisel saagiaastal (57,9 mln t). Samal ajal rapsiseemne tarbimine maailmas kasvas 54,9 mln tonnilt 59,5 mln tonnini, aastalõpu varud aga vähenesid 6,7 mln tonnilt 6,5 mln tonnini. Saagiaastal 2010/2011 kasvab rapsiseemne tootmine USDA prognooside kohaselt 60,4 mln tonnini, tarbimine aga suureneb 61,1 mln tonnini, mis vähendab aastalõpu varusid veelgi.

Cocerali hinnangute järgi (antud 2010. aasta märtsis) oli EL-27 **teraviljasaak** 2009. aastal 293,4 mln tonni (2008.a 309,9 mln t). Kasvupind oli eelmisest aastast 2,9% väiksem ja saagikus alanes 2,5%. Vähenesid kõigi viljade saagid peale rukki, tritiku ja segavilja.

Prognoosid 2010. aastaks näitavad EL-27 teravilja kasvupinna langust 57,1 mln ha-ni (-1,9% võrreldes 2009. aastaga), keskmise saagikuse langust 5040 kg/ha-ni (-0,2%) ja kogusaagi vähenemist 287,4 mln tonnini (-2,0%). Prognoositakse vaid nisu- ja maisisaakide suurenemist võrreldes eelmise aastaga (vastavalt +2,1% ja +0,8%). Enim väheneb rukki saak (-13,9%), segavilja saak väheneb 12%, kõvanisu ja odra saagid ligi 9%.